

С. Колковска, Д. Благоева. „Речник на новите думи в българския език” – източник на знания за някои актуални концепти (въз основа на областта „стил на живот”). - В: Сборник с доклади от V национална конференция с международно участие „Лексикографията в европейското културно пространство”. ИК „Знак’94”, В. Търново, 2010, стр. 253-265.

„Речник на новите думи в българския език” – източник на знания за някои актуални концепти (въз основа на областта „стил на живот”)

Сия Колковска, Диана Благоева
Институт за български език – БАН, София, България

Неологичният речник като жанр е предназначен да отразява съвкупността от лексикални иновации в даден език в определен хронологичен отрязък, което го прави ценен източник на знания за динамиката на лексикалната система, а в лингвокултурен план – и за актуалните тенденции в концептуализацията на действителността, характерни за даден социум в определен период (Черняк 2006). Този тип речник дава цялостна и относително пълна представа за нововъзникналите елементи в националната езикова картина на света¹, за разпределението на новите езикови номинации по концептуални области и така прави възможно установяването на най-актуалните концепти, съответно – на най-активно попълващите се лексико-семантични групи в конкретния отрязък от време. С други думи, неологичният речник може да бъде източник на информация за това, кои фрагменти от действителността са особено значими като обект на неологичната номинация, което от своя страна е знак за тяхната важност за социума в съответен период (Гуралник 2006а, Карасик 2002).

Ролята на неологичния речник да отразява културните и социалните нагласи и приоритети в обществото за определен отрязък от време е особено важна и отговорна в периоди на дълбоки промени в обществения и политическия живот, които неизбежно водят след себе си съществени нововъведения в основните концептуални области и във връзка с това – много активни изменения в лексикалния състав на езика. Такъв период на коренни промени представляват последните две десетилетия у нас, като сферите, в които най-активно се създава нова лексика, са политика, икономика, финанси и банково дело, техника, бит, масова култура, право, медицина и др.

Речниковото отразяване на българската „неологична действителност” (по израза на Черняк 2006) по възможно най-пълния и адекватен начин, с очертаване на тези фрагменти от нея, които са особено активни и актуални, е важна задача на съвременната българска лексикография. Към решаването на тази задача е насочен изготвеният от авторски колектив от Института за български език при БАН „Речник на новите думи в българския език (от края на XX в. и първото десетилетие на XXI в.)” (Пернишка и др. 2009), който включва 5000 речникови статии, от които 4300 представят нови (новосъздадени или новозаети) лексикални единици, а 700 – познати думи с развити нови значения. Някои от статиите съдържат и терминологични съчетания и фразеологизми, в които се включва съответната заглавна дума, като общият брой на тези нови съставни единици е 750, от които 600 са терминологични съчетания, а 150 – фразеологизми.

С широкия обхват на включените лексикални единици и многообразието на представената лингвистична и екстралингвистична информация *Речникът* прави възможно провеждането на интересни наблюдения върху новата българска лексика в редица аспекти, включително в когнитивен и лингвокултурен план. Той дава относително пълна представа за актуалните концепти в концептосферата на българския

език, отразяващи както дълбоките изменения в общественно-политическия, икономическия и социалния живот у нас, така и проявите на световните процеси на глобализация и масовото навлизане на компютърните и информационните технологии във всички сфери на живота.

Цел на тази статия е да се очертаят някои от актуализираните фрагменти на макроконцепта „стил на живот” в концептосферата на българския език, по отношение на които в последните две десетилетия се наблюдават засилени номинационни процеси в езика. Разглежданият макроконцепт има широко съдържание, не много точно очертани граници² и сложна фреймова структура, която включва отделни концепти с по-малък обем. Като се изхожда от битовата представа за областта „стил на живот”, може да се разграничат следните ключови концепти в съответния макроконцепт: „работа”, „семејство”, „свободно време”, „хранене и национална кухня”, „облекло и мода”, „отношение към природата” и др.³ Концептът „свободно време” от своя страна също има сложна структура, в която като основни може да се обособят (без да са изчерпващи) концептите „развлечения”, „спорт” и „туризъм”.

Наблюденията върху „Речник на новите думи и значения в българския език (от края на ХХ в. и първото десетилетие на ХХІ в.)” установяват подчертана концентрация на неологизми около няколко ключови концепта на макроконцепта „стил на живот”: „развлечения”, „спорт” и „туризъм”, а така също и около две други, не така централни, но несъмнено придобили значимост концептуални области, а именно: „грижи за здравето” и „грижи на външния вид”. Около посочените концепти и концептуални области се оформят широки тематични групи от нови названия с постоянно попълващ се състав, което говори за тяхната актуалност и за това, че те отразяват нови ценностни доминанти в съзнанието на съвременния българин.

Тук ще разгледаме три от елементите на макроконцепта „стил на живот”, по отношение на които се установява подчертана активизация на неологичната номинация: „спорт”, „грижи за здравето” и „грижи за външния вид”.

Предварително е необходима уговорката, че разглежданите в статията названия са с различна степен на узуализация поради разнородния характер на неологичната лексика с оглед на перспективите за нейното утвърждаване в лексикалната система. Една част от неологичните названия вече са са закрепени в езика и подлежат на отразяване в тълковните речници, за други може да се прогнозира, че също ще утвърдят употребата си, но има и такива единици, които вероятно постепенно ще се дезактуализират и ще излязат от употреба.

I. Нови названия, които вербализират концепта „спорт”

Впечатляващ е големият брой названия в *Речника*, които вербализират концепта „спорт”, разглеждан в случая не като професионално, а като любителско занимание, упражнявано с цел поддържане на добра физическа форма, оформяне на добро телосложение и релаксация. Регистрират се десетки нови названия на различни видове спортове, упражнявани и непрофесионално, като напр. *каланетика*, *пилатес*, *стречинг*, *джогинг*, *фитнес*, *сноуборд* (във 2 знач.), *скейтинг* (синоним *скейтборд*), *уейкбординг*, *парапланеризъм*, *бодибилдинг*, *тай чи*, *таебо*, *спининг*, *акваспининг* (синоним *воден спининг*), *парасейлинг*, *бодидрагинг*, различни подвидове аеробика – *аквааеробика*, *степаеробика*, *бодиуърк*, *кардиоаеробика*. Тук трябва да се добавят и названията, обединени около новия концепт „екстремни спортове”, отнасящ се за цяла поредица от нови спортове, които изискват много добра физическа форма и носят риск, но също така и „висок адреналин”, т.е. силно напрежение, възбуда като напр. *бънджи*, *даунхил* (‘спускане със специални велосипеди по стръмни склонове’), *кайтсърфинг*, *каньонинг*, *паркур* (‘свободно придвижване в градска среда с преодоляване на трудни препятствия, акробатично прескачане на огради и др.’), *рафтинг* (‘спускане с голяма скорост със

специална надуваема гумена лодка по планински бързеи'), *сноурафтинг* ('спускане с гумени лодки по ски писти, по сняг'), *маунтинбординг*, *маунтинбайкинг* и пр. Другите нови насоки във вербализацията на концепта „спорт” са свързани с възникване на названия на нови уреди, употребявани при съответните нови спортове, като напр. *степер*, *ролери*, *сноуборд* (в 1 знач.), *скейтборд* (в 1 знач.), *парапланер*, *кайтборд*, *гладиатор*, *бодибар*, *спинър*, и на второ място – на названия на лицата, които упражняват съответния спорт, като напр. *сноубордист*, *скейтбордист*, *парапланерист*, *ролерист*, *кайтбордист*, *маунтинбордист*, *рафтър* (синоним *рафтаджия*) и др. В по-редки случаи протича номинация на действия, свързани с упражняването на съответните нови спортове, напр. *рафтя* ('практикувам рафтинг').

От наличието на голям брой нови названия, обединени около концепта „спорт”, може да се съди за важното място, което този концепт е заел в поведенческата мотивация и всекидневните навици на една немалка част от българското общество (обхващаща главно младото и средното поколение) поради осъзнаването на необходимостта от добра физическа форма и релаксация. Същевременно обаче стремежът към оформяне на добро телосложение чрез спорт може да достигне до крайни проявления, изразяващи се в психо-физическо разстройство, срв. новите номинации *бигорексия* 'маниакален стремеж към натрупване на мускулна маса', *бигорексик* 'лице, страдащо от бигорексия'.

Друга тематична група от названия, обозначаващи концепта „спорт”, образуват названията на спортни игри, играни главно за забавление като напр. *дартс*, *фрисби* (в 1 знач.), *пейнтбол* ('отборна игра, при която се използват специални въздушни пушки, изстрелващи капсули със специална боя'), *геокешинг* ('приключенска игра, при която предмет, скрит от даден играч на труднодостъпно място, се търси от другите играчи по обявените му координати с помощта на джипиес устройства'), *петанка*. Около новия и много актуален концепт „киберспорт” (спорт, свързан с професионално или любителско занимаване с компютърни игри) са концентрирани друга група названия на занимателни игри като напр. *адвенчър* ('вид компютърна игра с приключенски елементи'), *симулатор* ('вид компютърна игра, в която се разиграват реални ситуации (напр. каране на автомобил)'), *куест*, *рейсър*, *шутър*, *стрелялка* и др. Тези названия са многобройни и образуват отворена тематична група, която продължава да се попълва поради актуалността на съответния концепт за една определена група от обществото, обединена от сходни интереси.

Названията на развлекателни игри имат отношение и към концепта „развлечения” („забавления”), което допълнително стимулира тяхната актуалност и продуктивност. По принцип идеята за забавлението като начин на прекарване на времето и критерий за ползотворността на това прекарване придобива голяма значимост напоследък под влияние в голяма степен на чужди култури и стил на живот (главно американския). Неслучайно около концепта „развлечения” възникват голям брой нови названия от различни сфери, свързани както с областта „развлекателни игри”, така и с масовата култура, киното, видеото, телевизията, общуването по интернет и др., като поради многобройността на тези названия те заслужават отделно разглеждане.

II. Нови названия, отнасящи се към концептуалната област „грижи за здравето”

II. 1. Нови названия, свързани със здравословното хранене

Една обширна тематична група в новата българска лексика, отразена в *Речника*, се състои от единици, обединени около концептуалната област „грижи за здравето”. Установява се актуализация на един от концептите в тази област – „здравословно хранене”, която е свързана на първо място с появата на редица нови полезни храни и

ориентацията на определени групи от обществото (обикн. такива с добри финансови възможности) към консумацията на такива храни. Към полезните храни се отнасят преди всичко *биохраните* ('хранителни продукти, произведени без използване на вредни за човека вещества като химически торове, пестициди, антибиотици, генномодифицирани съставки и обикн. снабдени със сертификат за това'), наричани още *екохрани* или *органични храни* като напр. *биохляб, биомляко, биозеленчуци, биомед* и др. Нови посоки в детайлизацията на концепта „здравословно хранене” бележат и новите названия на местата, където се произвеждат или предлагат такива храни, обикн. с първа съставна част *био-* или *еко-* (*биомандра, биоферма*, синоним *екоферма, биомагазин, биоверига, биоцанд, биохотел*); на субектите, които произвеждат такива храни или търгуват с тях (*биофермер*, син. *екофермер, биоземеделец, биопроизводител*, синоним *екопроизводител, биобизнесмен*), а също на дейностите, свързани с производството и предлагането на пазара на биохрана (*биопроизводство*, синоним *екопроизводство, биоземеделие*, синоним *екоземеделие, биоживотновъдство, биобизнес* и др.).

Групата на новите названия, обединени около концепта „здравословно хранене”, се попълва и с названията на различни полезни вещества, които се приемат като храна или заедно с храната, като *функционални храни* ('храни, които съдържат полезни за здравето съставки и се използват за лечебни цели'), *хранителни добавки, антиоксиданти* и др. Към тази група се отнася и названието *нутрацевтик* ('хранителна съставка, използвана за профилактични и лечебни цели под формата на функционални храни или хранителни добавки'), също както и единиците с първа съставна част *нутри-* (със значение 'който се отнася до хранене или до приемане на хранителни съставки за профилактични или лечебни цели'), напр. *нутрипродукт*. Стремещт към здравословно хранене има и своите крайности, назовани от новите номинации *орторексия* ('разстройство в хранителните навици, което се изразява в маниакален стремеж към правилно хранене и здравословен начин на живот'), *орторексик, орторексичка*.

Отношение към концепта „здравословно хранене” имат и названията на вредни за здравето храни като *генномодифицирани храни, джънкфуд* ('храна, която има ниска хранителна стойност и е нездравословна поради високо съдържание на наситени мазнини, захар, сол и вредни добавки'. Последната лексема, заета от английски, макар да е нежелателна със своята езикова форма, несъмнено отразява важно за разглеждания концепт съдържание с ясно изразена отсянка на неodobрителност.

II.2. Нови названия, свързани с методи за лечение и релаксация

Актуален за неологичната номинация е и друг фрагмент на концептуалната област „грижи за здравето”, свързан с различни методи на лечение и релаксация. Сред новосъздадените названия от тази сфера прави впечатление големият брой на единиците, обозначаващи нетрадиционни, неконвенционални за съвременната медицина методи за лечение, при които не се използват синтетични лекарствени средства, като напр. *биоенерготерапия* ('лечебен метод, при който се използва биоенергийно въздействие на лекуващия върху пациента'; синоними *биоенерголечение, енерготерапия, енерголечение*), *винотерапия* ('терапия чрез поемане на вино или прилагане на масажи или бани с вино или гроздов екстракт'), *окситерапия* ('терапия, при която се използва чист кислород'), *хромотерапия* ('лечебен метод, при който се използва въздействието на цветовете за постигане на нервна разтоварване'; синоним *цветолечение*), *смехотерапия, арттерапия* и др. Към неконвенционалните лечебни и релаксиращи методи, получили названия в българската неология, трябва да се добавят и *рейки* ('източен метод за лечение и релаксация с помощта на енергия, с която се въздейства чрез дланите на лечителя'), *су джок* ('създаден от корейски учен метод за самолечение чрез масажирание на точки от дланите с остър предмет'), *таласотерапия*

(‘система от водни процедури за повишаване на жизнеността чрез бани с морска вода и с други полезни съставки – лечебна морска кал, соли, водорасли и др.’), а също и различните видове лечебни и релаксиращи масажи като *аромамасаж* (‘масаж, при който в кожата се втриват етерични масла с лечебно или релаксиращо въздействие’); *вибромасаж* (‘масажиране на активните точки на стъпалата или на отделни части от тялото с уред с вибрираща функция’) и др. Отделна насока в обогатяване на разглежданата концептуална област представляват новите названия на лица, упражняващи нетрадиционни лечебни и релаксиращи методи (срв. неологизмите *смехотерапевт, арттерапевт, ароматерапевт, рейкист* и др.).

Широкото използване напоследък на оздравителни и възстановителни процедури, основани на лечебната сила на водата в комбинация с различни полезни добавки, води до появата на номинацията *спа* (‘различни здравословни, възстановителни или козметични процедури, осъществявани предимно чрез минерална, морска или обикновена вода, обогатена с лековити, ароматни съставки’), използвана като компонент в названия като *спа процедури, спа терапия*. Детайлизацията на разглежданата сфера се извършва чрез назоваване на местата, където се провеждат такива възстановителни и релаксиращи процедури – *спа център, спа хотел, спа курорт*.

Разглежданите нови названия, групирани около концептуалната област „грижи за здравето”, свидетелстват за активизирането на два фрагменти от нея – „здравословно хранене” и „нетрадиционни, неконвенционални методи за лечение и релаксация”. Вербализацията на тези два фрагмента намира комплексен израз във възприемането (от английския език) на новото название *уелнес* ‘целенасочено поддържане на добро физическо състояние с разнообразни средства като здравословен начин на живот, диети, упражнения, оздравителни процедури и др.’. Всичко това е показателно за новите поведенчески и ценностни приоритети на съвременния българин.

III. Нови названия, отнасящи се към концептуалната област „грижи за външния вид”

„Речникът на новите думи в българския език (от края на XX в. и първото десетилетие на XXI в.)” ни дава информация и за подчертаното активизиране на една друга концептуална област, свързана с външния вид и грижите за него, около която са концентрирани голям брой нови названия, означаващи разкрасителни процедури и средства за поддържане на тялото и кожата на лицето и коригиране на определени техни недостатъци.

Роля за обогатяването на тази концептуална област имат различни нови процедури за отстраняване на несъвършенства на тялото, обикновено свързани с целулит или мастни натрупвания, които получават названия в българската неология, като напр. *бодирепинг* (‘процедура за премахване на целулит и мастни натрупвания, при която третираните места се намазват със специален гел и се покриват с фолио’), *парафанго* (‘процедура за премахване на мастни натрупвания и целулит, при която засегнатите области се намазват със затоплена смес от парафин, водорасли и лечебна морска кал и се покриват с фолио’), *мезотерапия* (‘метод за лечение на целулит, при който в средния слой на кожата (мезодермата) се инжектират лечебни субстанции’) и др. Трябва да се добавят и различни видове терапии и масажи за поддържане и стимулиране на кожата на тялото като *шоколадова терапия* (‘процедури, при които се използва шоколад (какаова маса) за намазване и масаж на тялото с цел релаксация, подхранване на кожата’; синоним шокотерапия), *хидромасаж, аеромасаж* и др. Обогатяването на разглежданата концептуална област по-нататък се извършва чрез възникване на нови названия на лица, извършващи подобни процедури (срв.

неологизмите *мезотерапевт*, *шокотерапевт*, *шокотерапевтка*), както и на уреди, чрез които се извършват съответните процедури (срв. *бодиформер*, *хидроджет*).

Нови за областта „грижа за външния вид” са и голям брой названия, свързани с поддържане на кожата на лицето и премахване на дефектите по нея – на първо място, названията на нови козметични процедури за освежаване и разкрасяване на лицето като *ексфолиация* (‘отстраняване на мъртвите клетки от повърхностния слой на кожата чрез излющването им с помощта на специални козметични средства’), *пилинг* (‘козметична процедура за отстраняване на мъртвите клетки, на следи от рани, акне и др. и придобиване на гладкост и свеж тен на кожата, при която се използват плодови киселини, лазер, ултразвук и др.’), *дермабразио* (‘козметична процедура за повишаване гладкостта на кожата и премахване на белези от рани и акне по нея чрез отстраняване на повърхностния слой с високооборотното устройство’), *микродермабразио*, *биологичен лифтинг* (‘метод за нехирургично изглаждане на бръчките и опъване на кожата на лицето с помощта на биологично активни вещества, вкарвани с масаж или парни процедури’; синоним *биолифтинг*), *миолифтинг*, *хидролифтинг*, *радиолифтинг* (‘козметична процедура за изглаждане и стягане на кожата на лицето с използване на радиовълни с определена честота’) и др.

Появата на нови хирургически методи за разкрасяване води до формирането на нови названия, отнасящи се за различни видове пластични операции, като *лифтинг* (в 1 зн. ‘пластична операция за отстраняване на отпуснатите участъци на кожата на лицето и шията и за премахване на бръчките чрез изтегляне и опъване на кожата’), *липосукция* (‘козметична операция за коригиране на фигурата или лицето, при която се отстраняват излишните мастни натрупвания чрез всмукването им с вакуум и последващо извличане’; синоним *липоаспирация*), *липофилинг* (‘козметична операция за коригиране на тялото или лицето, включваща извличане на мастни клетки от едни участъци чрез липосукция и последващото им инжектиране на друго място, чийто обем трябва да бъде увеличен’). Тук се отнася и козметичната операция за увеличаване на различни части от тялото или лицето (обикн. устните) чрез поставяне на силикон, за която засега няма отделно название в българския език, но нейната актуалност стимулира назоваването на обекта на това въздействие с новата единица *силиконка* (‘жена, части на тялото на която (обикн. бюстът) са увеличени със силикон чрез пластична операция’).

Отделна група от неологизми възниква около назоваването на различни нови продукти за поддържане на кожата и разкрасяване като напр. *ексфолиант*, *бронзант* (‘козметично средство с пигментни вещества, което придава на кожата кафеникав оттенък, подобен на загар, без да оцветява епидермиса’), *автобронзант* (‘козметично средство със специални съставки, оцветяващи епидермиса, което се използва за придобиване на изкуствен загар без излагане на слънчева светлина’; синоним *автозагар*, *автобронзатор*), *филър* (‘козметичен продукт за запълване на бръчки’), *скраб*, *антицелулитен крем*, *антицелулитен гел* и др. Възникват и нови номинации за действия, свързани с прилагането на подобни козметични продукти, срв. *автобронзирам се*.

Актуализацията на концептуалната област „грижи за външния вид”, водеща до появата на голям брой нови названия, се дължи на нарасналата значимост на поддържания и добър външен вид за съвременното ни общество (или поне за една немалка част от него), което несъмнено е свързано и с увеличените възможности (финансови и др.) за полагане на такива грижи. Нов момент в разглежданата област е и това, че полагането на специални усилия за поддържането на външния вид вече не е присъщо явление само за женската половина на обществото. В езиков план това се сигнализира от появата на новото название *метросексуален мъж* (*метросексуал*),

означаващо мъж, характерен елемент от стила на живот на който е поддържането на перфектен външен вид включително чрез подлагане на различни козметични процедури. Възникването на понятието „метросексуалност“ обаче почти едновременно довежда и до появата на противоположното понятие – „ретросексуалност“, отразяващо ценностните нагласи и характерния стил на живот и поведение на мъжете отпреди появата на метросексуализма, т.е. на мъжете от типа „мачо“, за които не е типично полагането на специални грижи за външния вид чрез козметични процедури и под. В езиков план това води до възникването на неологизма *ретросексуален мъж* (*ретросексуал*).

Направените наблюдения показват повишена активност на неологичната номинация в българския език по отношение на концептите „спорт“, „грижи за външния вид“ и „грижи за здравето“ като елементи на макроконцепта „стил на живот“. Тази особеност на неологичната номинация е резултат от нарасналата актуалност на посочените концепти вследствие на промени в ценностните нагласи и поведенческите стереотипи на българина в последните две десетилетия, свързани с подчертан стремеж към по-добър външен вид и към по-здравословен, естествен и активен начин на живот, с търсене на алтернативни начини за лечение и релаксация. От друга страна, открояват се и някои крайности в този стремеж, свързани с определени психо-физиологични разстройства, които също намират отражение в неологичната номинация

Възниква въпросът, дали установените тук по-активизирани сфери в концептуализация на действителността, съответно – в посоките на неологична номинация, отразяват националноспецифични културни особености на съвременния българин. Отговорът на този въпрос изисква по-задълбочено изследане в съпоставителен план, като предварителните наблюдения показват, че активизация на някои от разглежданите сфери се наблюдава и в концептосферите на други езици, напр. руски (Черняк 2006, Снегова 2006, Рацибурска 2008), полски (Пьотрович и др. 2007) и най-вече английски (Гуралник 2006б), което навежда на мисълта, че актуализацията на разглежданите концепти може да се разглежда като проява на определени социокултурни тенденции с по-универсален характер. Показателен за това е фактът, че значителна част от новите названия, концентрирани около посочените концептуални области в българския език, са заети от други езици, най-често от английски.

Бележки

¹ Разбирана тук като вербализирана част на концептуалната картина на света, формирана на основата на социалния, културния и емоционалния опит на човека.

² Срв. дефиницията на термина „стил на живот“ в социологията: „Социално-психологическа категория, изразяваща определен тип поведение на хората. По съдържание „стил на живот“ е по-тясна от категорията „начин на живот“ (...), обхващаща цялата жизнена дейност на хората изобщо; тя позволява да се съсредоточи вниманието върху субективната страна на човешката дейност, мотивите, формите на постъпките и ежедневно поведение на индивида, семейството и други социални групи.“ (Руска социологическа енциклопедия 1998).

³ Срв. например начина, по който се определя съдържателният минимум на микроконцепта „стил на живот“ в Гуралник 2006б при изследването на отражението на американския начин на живот в неологичната номинация на американския английски.

Цитирана литература

- Гуралник 2006а:** Гуральник, Т. А. Лингвистические маркеры социокультурного пространства в сфере неоминации (на материале американского варианта английского языка). Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук. Самара, 2006. url: <http://samaraaltlinguo.narod.ru/disser.html>
- Гуралник 2006б:** Гуральник, Т. А. „Американский образ жизни” в зеркале неологизмов: опыт концептуального анализа. – Вестник Самарского государственного университета. Гуманитарная серия. №5/1 (45), Самара, 2006, с. 166-171.
- Карасик 2002:** Карасик, В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Волгоград, „Перемена”, 2002.
- Пернишка и др. 2009:** Пернишка, Е., Д. Благоева, С. Колковска. Речник на новите думи в българския език (от края на XX в. и първото десетилетие на XXI в.). София, „Наука и изкуство”, 2009 (под печат).
- Пьотрович и др. 2007:** Piotrowicz, A., M. Witaszek-Samborska. O innowacjach uzupełniających w polszczyźnie przełomu XX i XXI w. – Polonistyka, 2007, № 9, s. 6-11.
- Рацибурска 2008:** Рацибурская, Л. В. Специфика отражения языковой картины мира в новообразованиях СМИ. – Сборник статей по материалам Всероссийской научной конференции с международным участием. Киров, Издательство ВятГГУ, 2008, с. 87-91.
- Руска социологическа енциклопедия 1998:** Российская социологическая энциклопедия. Под общей редакцией академика РАН Г. В. Осипова. Москва, „Инфра-М”, „Норма”, 1998.
- Снегова 2006:** Снегова, Е. П. Новая лексика тематических групп „косметология” и „здоровый образ жизни” (на материале глянцевого журналов). – В: Русская академическая неография (к 40-летию научного направления). Санкт Петербург, „Наука”, 2006.
- Черняк 2006:** Черняк, В. Д. Фрагменты русской языковой картины мира в зеркале неологических словарей. – В: Русская академическая неография (к 40-летию научного направления). Санкт Петербург, „Наука”, 2006.